

L'ÚLTIM HISTORIADOR: ADÉU A GEORGES DUBY

Antoni Furió

Els historiadors són ja una raça a extingir. No tant perquè un tal Fukuyama pontificàs fa un any la fi de la història, sinó sobretot perquè, des que van ser desallotjats de les proximitats del poder per economistes i sociòlegs, han perdut el rumb i de moment no donen mostres de saber-lo retrobar. Els historiadors van ser els grans consellers àulics del segle XIX, si no directament ministres i caps de govern. És a dir, protagonistes directes i apassionats de la història, i no solament testimonis passius o notaris impertèrrits. Però des d'aleshores ja no han tornat a alçar el cap, entestats com estan en la recerca de l'estatut epistemològic de la seua disciplina. Mentre que uns tracten de reafirmar-ne el caràcter científic, relliscant perillosament per la senda de la quantificació i esgotant-se en complexes i acuradíssimes, però inútils i prescindibles, sèries i tipologies, altres continuen munyint els documents i alçant acta de les dates i els fets. I els més desmoralitzats han optat per la via del lirisme i la narració, que distreu però no explica. El resultat és que els llibres d'història no interessien ningú, no els llegeixen ni els estudiants d'història, però la narrativa històrica continua emplenant els aparadors dels grans magatzems i el gran públic consumeix a mans plenes la gasòfia servida per desvergonyits gasetillers posats a historiadors.

L'historiador no pot allunyar-se del lector. La seua primera obligació, com la de l'escriptor, és fer-se llegir. Això ho sabia molt bé Georges Duby, l'últim gran historiador, mort ara fa unes setmanes als 77 anys. En la seua conferència a València l'any 1993, en una sala plena de gom a gom, Duby ens va dir el que ja sabíem pels seus llibres: que la història és una disciplina híbrida entre la ciència i la literatura. Que el rigor de l'erudició i de l'anàlisi ha d'anar acompanyat d'un gran domini de l'escriptura, d'una certa

capacitat de seducció. Però també d'un compromís ètic, d'una voluntat d'actuació civil. Georges Duby reunia totes aquestes qualitats. Ens recuperava el passat, el d'una fascinant Edat Mitjana alhora remota i pròxima, ens el narrava amb passió d'historiador, però també ens l'explicava. El relat d'un sol dia, de les poques hores que dura una batalla, la de Bouvines, era aprofitat al màxim per a practicar una dissecció a fons de la guerra i de tota la societat feudal.

Però si Georges Duby, el millor representant de l'anomenada història de les mentalitats, es movia tan segur i de manera tan fecunda pel terreny de les ideologies i els comportaments, és perquè abans d'endinsar-se pels camins de l'antropologia històrica ja havia recorregut els de l'economia i l'anàlisi social. Fa vint anys, en els temps d'efervescència política i cultural de la transició, el seu *Guerriers y campesinos* va ser per a molts estudiants de la Universitat de València tota una revelació. Era el llibre just, precís, en aquells moments: el felix exemple del maridatge fecund entre els *Annales* i el marxisme, els dos paradigmes aleshores hegemònics. Duby, el reinventor de l'Edat Mitjana, era també un decidit activista del present, posseït per una àmplia curiositat i dotat d'una exquisida sensibilitat.

Atent a les enormes possibilitats obertes pels nous mitjans de comunicació, acabà ell mateix presidint un canal de televisió, la Sept, precursora de l'actual Arte. I quan vingué a València, el primer que va voler veure, abans que la Llotja o les torres de Serrans, va ser l'IVAM. Tota una declaració de principis. Però ara ja no en queden, d'historiadors així. Queden les fredes estadístiques, els quadres, les xifres, i també les descripcions insubstancials o els textos espessos, il·legibles, que fan fugir els lectors més voluntariosos. Amb Duby ha mort també, una mica més, la gran història.

«DUBY, EL REINVENTOR DE L'EDAT MITJANA, ERA TAMBÉ UN DECIDIT ACTIVISTA DEL PRESENT, POSSEÏT PER UNA ÀMPLIA CURIOSITAT I DOTAT D'UNA EXQUISIDA SENSIBILITAT».

